

РОЗДІЛ IV

Рецензії

Валерій Ластовський

НОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРИОГРАФІЇ ДЕКАБРИСТСЬКОГО РУХУ

Латиш Ю. В. Університетська decembriana.
Дослідження руху декабристів у Київському
університеті / Наук. ред. проф. Г. Д. Казьмирчук. –
К.: СПД Цимбаленко Є. С., 2008. – 208 с.

Нещодавно українське декабристознавство поповнилось монографією Ю. В. Латиша, присвяченою дослідженню декабристського руху вченими Київського університету. Це питання, як окрема дослідницька проблема, в нашій історичній науці поставлено вперше. В стінах провідного навчального закладу України традиційно існували декабристознавчі осередки, які утворювали відому школу дослідників опозиційного руху в Російській імперії першої чверті XIX ст. Тут формувалась концепція українського декабризму, яка довела вагомий вплив української дійсності та українських традицій на формування світогляду декабристів, їхніх політичних поглядів і програмових засад.

Перший розділ монографії розкриває стан наукового дослідження проблеми та її джерельну базу. Він демонструє блискуче знайомство автора з наявною літературою, адже предметом його аналізу стають навіть фрагментарні згадки в літературі, що стосувалися досліджуваної проблеми. Це свідчить про дотримання норм наукового етикету, шанобливе ставлення до своїх попередників.

Впадає в око гарна обізнаність Ю. В. Латиша з біографіями своїх героїв – декабристознавців університету. В книзі широко використано матеріали особових справ учених (до речі, вони вперше вводяться у науковий обіг), мемуарні та епістолярні свідчення. Ю. В. Латиш зображує вивчення декабристського руху на тлі життя

його дослідників, рафіновано підкреслює мозаїчну строкатість світогляду університетських декабристознавців, вплив історичних умов на їхню долю і дослідницькі уподобання. Загалом до аналізу було залучено різноманітні за формою, змістом, рівнем репрезентативності, характером і походженням джерела, що дає змогу реалізувати поставлені дослідницькі завдання.

Другий розділ – “Декабристознавча школа Київського університету: історичні традиції та нові реалії” – розкриває організаційно-технічні моменти функціонування школи декабристознавців в університеті. На основі розгляду різних підходів до самого поняття “історична школа”, автор подає власне бачення декабристознавчої школи, пропонує періодизацію вивчення декабризму в університеті.

В наступних трьох розділах, відповідно до запропонованої періодизації, викладено розвиток декабристознавчих студій в провідному навчальному закладі України від кінця ХІХ ст. до наших днів. Поряд з дослідницькою діяльністю вчених, показано і їхню навчально-педагогічну роботу, використання ними наукових доробків у лекторській діяльності, працю з популяризації декабристської тематики у студентському середовищі. Особливо багато такого матеріалу наведено про М. В. Довнар-Запольського та Г. Д. Казьмирчука.

Приємно, що читач має змогу ознайомитися з деякими документами, що ілюструють працю науковців над дослідженням декабристського руху, а також з маловідомими сторінками біографій декабристознавців. Щоправда, при підборі цих документів помітні риси поспіху. Не зовсім зрозумілі критерії, за якими автор відбирав документи для друку. Нам видається, що варто було б розширити їхню кількість, адже більшість цих документів ще не введено до широкого наукового вжитку.

Значно збагачує інформативний потенціал монографії наявність біобіографічного показника “Декабристознавці Київського університету”. Тут вміщено короткі анкетні відомості про життя дослідників декабристського руху – викладачів і аспірантів Київського університету, а також подано повний перелік їхніх публікацій, присвячених проблемам руху декабристів. Цей показник значно полегшить подальше дослідження життя й наукових доробків університетських декабристознавців.

Привертає увагу також продумано підібраний ілюстративний матеріал та вдале типографське оформлення книги.

В цілому, Ю. В. Латиш – молодий, але вже достатньо відомий декабристознавець – зумів реалізувати поставлені у монографії

завдання. Вона стала вагомим внеском в українське декабристознавство, в історію Київського університету, і в історіографію загалом.